

Mehmed Akif, 1873 yılında İstanbul'da, sade ve geleneksel bir hayatın yaşandığı Fatih'in Sarıgzel semtinin Nasuh mahallesinde 12 numaralı evde (Büyük bir yangında harap olan bu semtin ortasından bugün Vatan Caddesi geçmektedir) dünyaya geldi. Asıl adı Mehmet Ragif'tir. Ragif, ebced hesabıyla hicri 1290 rakamına karşılık gelmektedir ve bu rakam Akif'in doğum tarihidir.

Akif, Osmanlı devletinin hasta adam ilan edildiği ve bu görüşün dönemin devlet adamlarına ve aydınlarına uğursuz bir hastalık gibi bulaştığı, çöküş şartlarının hemen herkeste çözülme, umutsuzluk, panik yarattığı, buna rağmen hemen herkesin bir şeyler yapma çabasında olduğu bir dönemdir.

2. Mahmut'un, 3. Selim'in başlattığı yenileşme hareketleri, Tanzimat doruk noktasına varıyor ve bugüne kadar devam eden aydın- halk yabancılaşmasını, milletle devlet arasındaki problemleri doğuruyor, toplumsal yarılmalara yol açıyordu. Yenileşme ile başkalaşma arasındaki farklar sık sık belirsizleşiyor atılan her adım ciddi sosyal ve siyasi maliyetler getiriyor, kendinden ve kendi köklerinden beslenen bir yenilenme gerekleştirilemiyordu.

Korkuyla umut, ataletle hamle çabası, teslimiyetle yiğitçe direniş, çzlşle yeniden toparlanış aynı anda ve çk zaman kolkola denecek kadar birbirine yakın duruyordu.

Avrupa lkelerinin Osmanlıyı tasfiyesi politikası bütün hızıyla ve kararlılığı ile devam ediyordu. Daha Akif 6 yaşında iken Ruslar İstanbul'a kadar ilerliyor Ayestefanos Abidesini dikeyordu. Yine 5 yaşında iken Abdulhamid, Meclis-i Mebusan'ı kapatıyor, devletin ve milletin varlığını korumak için politik dehasına ve çöküş endişesinin yarattığı bir haleti ruhiyeyle baskıcı bir politikaya yöneliyordu.

Babası Fatih Medresesi müderris ve mcizlerinden (icazet veren) İpek'li Temiz lakabıyla anılan Tahir Efendi'dir. Annesi ise Buharalı Mehmed Efendi'nin kızı H. Emine şerife hanımdır. Babası Rumelili (Arnavut) annesi ise Buhara'dan hacca giderken Amasya'da vefat eden Buharalı şirvani Rüştü Efendi'nin kızıdır. Tahir efendi, ilk kocası vefat eden Emine şerife Hanım'ın ikinci eşidir.

Akif'in ailesi sade ve orta halli ama bir inanç ikliminin bütün olgunluğu ve güzelliği ile yaşadığı bir aile idi.

Akif babasını,  
"Beyaz sarıklı, temiz, yaşça ellibeş ancak

Vücudu zinde fakat saç sakal ziyadece ak.”  
diye tasvir eder.

Hoca Tahir Efendi erkenden kalkar, çocuklarını (Akif ve kız kardeşi Nuriye) kendi eliyle yıkar, kızının saçlarını tarar, pişirdiği salepleri içirerek onları mekteplerine gönderirdi... Çocuklarını bir kere bile dövmemiştir. (Kuntay, s.157)

Akif, Annesini ise şöyle anlatır:

“Annem çok âbid (ibadetine düşkün) bir hanımdı. Babam da öyle. Her ikisinin de dinî selabetleri vardı. İbadetin verdiği zevkleri heyecanla tatmışlardı.”

Ünlü düşünür ve şair Sezai Karakoç, Akif’in ailesi ve kökeni ile ilgili şu nefis yorumu ile yapar:

“Baba soyu Rumelili, ana soyu Buharalı, doğuş yeri Fatih:

Yani tam bir Doğu İslâmlığının, Batı İslâmlığının ve Merkez İslamlığının sentezi bir çocuk”

Anne çizgisi, duyarlığı, sağduyuyu, kendini bir ölküye adayışı, şairliği getirecek; baba çizgisi, ataklığı, savaşkanlığı, yılmaz ve her vuruşmada daha da çelikleşen bir savaş adamını, gözü pekliliği, korkmazlığı, ürkmезliği, umutsuzluğa sürekli olarak düşölmemeyi getirecektir. Doğuş yeri ise, humuslu ve verimli bir topraktır ki, tabiatla nice saçılıp da kaybolan iyi tohumların bir gramını bile ihmal etmez, değerlendirir, yemişlendirir.”

Akif’in doğduğu Fatih semtini Sezai Karakoç şöyle tasvir ediyor”

“Fatih semti, İstanbul’un içinde ikinci bir İstanbul’dur. Yüzde yüz Fatih şehridir. Fatih camii, Türk-İslâm kültürünün bu ölmez abidesinin çevresinde halka halka fatih medreseleri ve semti, en saf Müslüman Türk heyecanının ördüğü bir toplumdur.”

Akif, İstanbul’un bu en Türk, en yerli ve en yoksul mahallelerinden birin de doğdu ve yaşadı. Hayatı burada tanıdı ve keşfetti, toplumsal dokuyu burada ve onun bir parçası olarak tanıdı. Bir inanç ikliminin güzelliği ile birlikte toplumun yazılı olmayan mutabakatlarını, modern hayatın yerli ve geleneksel olana nasıl nüfuz ettiğini, hangi çelişkilere, trajedilere yol açtığını, neleri çürüttüğünü, nelerin eskidiğini ve nelerin yenilenmesi gerektiğini bu mahalle hayatında gözlemledi. Yenilenmekle, yerli kalmak, kendi olmak arasındaki tercihlerinin ilk çizgilerini burada idrak etti.

Ve Akif burada bir şey daha öğrendi. Her türlü kirlenmeye açık bir yoksulluğun, sade ve onurlu bir hayata nasıl dönüştürülebileceğini. Erdemli yoksulluk helal kazanç ve emek demektir, fedekarlık demektir, dayanışma demektir, karşılıksız sevmek demektir, hırs ve rekabeti ayaklar altına almak demektir. Erdemli yoksulluğun tek sigortası vardır. Çalışmak, ölene kadar çalışmak, onurunu kaybetmeden çalışmak.

Akif kendi mahallesinin yoksulluğunu, kendi haline terkedilmişliğini şöyle anlatır.

Bizim mahalleye poyraz kışın da uğrayamaz  
Erir erir akarız semtimize geldi mi yaz!  
Bahârı görmeyiz ala lâtif olur, derler...  
Çiçeklenirmiş ağaçlar, yeşillenirmiş yer.

Demek Şu arsada ot bitse nevbahâr olacak?  
Ne var gidip Yakacık'larda demgzâr olacak  
Fusul dörde çıkarmaz bizim sokaklarımız;  
Kurak, amur.. İki mevsim tanır ayaklarımız!

Akif bu mahallede bu ina ve gelenek ikliminin ortasında mahalle hayatını bütün renk ve çizgileriyle yaşadı.

Babası O'nu sekiz yaŐından itibaren Fatih camiine götürdü. Bunu bir Őiirinde Şöyle anlatır.

Sekiz yaşında kadardım. Babam gelir: "Bu gece,  
Sizinle camîe gitsek çocuklar erkence.  
Giderseniz gelin amma namazda uslu durun;  
Merâmınız yaramazlıksa işte ev, oturun!"  
Deyip alırdı beraber benimle kardeşimi  
Namaza durdu mu, naliyle koyverir peŐımı  
Dalar giderdi, ben atık kalınca âzade  
Ne âŐıkane koŐardım hasırlar üstünde."

Cami, masal, oyun ve yaramazlık. Cami içinde baba ve ocuklar. Camii içinde inanç ve coŐku.  
Camii içinde ciddiye ve oyun. Cami içinde inanç ve ocuksuluğun sınırsızlığı. Cami içinde  
yetişkin ve ocuk samimiliği.

Ve cami ile içiçe bir ev. Camii ile içiçe bir mahalle hayatı. Camii ile içiçe düşünce, duyarlık ve  
yaŐama iklimi.

İşte yetişkin Akif'in portresinin temel çizgilerini belirginleŐtiren ocuk Akif'in dünyası ya da Âkif'in  
içinde kendini bulduğu dünya...

Ve Akif'in mizacı.. ele avuca sığmayan bir ocuk. Çalışkan ama haŐarı. Okuldan döner dönmez  
sokağa fırlayan, ağaçlara tırmanan, kabına sımayan bir mizaç. Masal dinlemeden uyumayan bir  
ruh. Uyuması için kendisine masal anlatırken anlatırken uyuyakalan Saime Hanım'ın eline  
mangalda kızdırdığı cevizi bırakarak yakan bir yarım kalmıŐlıĐı kabullenememezlik.

Akif böyle bir ortam içinde o günün geleneğine uyularak 4.5 yaŐlarında iken Emir Buhari  
Mahalle Mektebine başladı. YaklaŐık iki sene sonra Fatih İptidaisi'ne (ilkokul) girdi. Üç yıllık bu  
okulu bitirdikten sonra girdiği Fatih Merkez RüŐtiyesi'ni (ortaokulunu) 1895 yılında bitirdi.

Bu mezunuyet aile içinde görüş ayrılığına yol açtı. Emine Őerife Hanım, Hocasade'sinin (Annesi  
Âkif'e Hocasadem diye hitabederdi) sarıklı olmasını, medresede tahsiline devam etmesini  
istiyordu. Babası Tahir Efendi ise medresede okuyacağı Őeyleri, oğluna kendisinin de

ğretebileceğini ileri sürüyor, yeni açılan ve revaçta olan mekteplerden birine gitmesini istiyordu. Akif'in anne ve babası arasındaki bu görüş ayrılığı Dönemin toplumsal tercihlerindeki farklılaşmayı da ortaya koyuyordu. Bir tarafta geleneğin bütün çizgileriyle yaşadığı Fatih'te, evladını bir inanç ve ilim adamının saygınlığı içinde görmek isteyen anne diğerk yanda değışen dünyanın gereklerini farkedenden kendisi de bir inanç ve ilim adamı olan baba. Ne inanç ihmal edilebilirdi ne yeni gelen ve kendi şartlarını dayatan dünya. Bu açıdan bakıldığında Akif annesiyle babasının özlemini kendi şahsında btnlemiş ve uygun bir senteze kavuşturmuş gibidir.

Sonunda Tahir Efendi'nin dediğı olur. Ancak Tahir Efendi mektep ve meslek tercihinı oğluna bırakır. Akif dönemin en gözde okullarından biri olan Mülkiye'yi tercih ettiğı için ve babasıyla birlikte kaydını yaptırır. Kayıt tamamlandıktan sonra kâtip kayıt harcı ister, Tahir efendi, Âkif'i bir köşeye çeker, kesesini çıkarır ama istenen miktarda para yoktur. Tahir efendi rehin bırakmak üzere gümüş saatini çıkarınca kâtip almaz ve kayıt harcını ertesi gün getirebileceklerini söyler. İlk gençlik yılları da çocukluğu gibi. Taşkın, ele avuca sığmaz, güçlü, sıhhatli ve enerjik. Pehlivanlarla greşen, boğazda karşıdan karşıyla yüzen, taş yarıştıran bir ilk gençlik. Ama hep çalışkan, hep erdemli.

Mülkiye'nin İ'dâdî bölümünde üç sene okuduktan sonra şehadet-nâme (diploma) aldı ve yüksek kısmına kaydoldu. Bir sene süre sonra (H.1305/1887-88) babası vefat etti. Aynı yıl evleri yanınca Mülkiye'ye nehari (gündüzlü ğrenci) olarak devam etmesi imkansız hale geldi. Mezunlarına hemen iş verileceğı için o yıl açılan ve ilk sivil veteriner yüksek okulu olan Mülkiye'nin Baytar Mektebi'ne (Halkalı Baytar ve Ziraat Mektebi) leyl-i (yatılı) ğrenci olarak geçti.

Âkif bu okulda kendisini derinden etkileyecek bir öğretmenle karşılaştı. İnançlı bir Türk Hekimi olan, Türkiye'ye mikrop bilimini getiren Rifat Hüsamettin Hoca. Pasteur'un ğrencisi olan bu öğretmeninden Pasteur sevgisini aldı. Mithat Cemal, Akif'in Pasteur'n fotoğrafına bakıp hayranlıkla "Bu ne ilâhi yzdir" dediğini, fotoğrafı öptüğünü ve ardından "Mu'tekid de! (İnançlı) eklediğini kaydeder.

Çoğı kendisi gibi babasız ve yoksul öğrencilerden oluşun bu okul Âkif'e sağlam ve bir ömür boyu sürecek dostluklar kazandırdı.

Yine bu okul, Akif'in sağlam bir dini bilgi ve sarsılmaz bir imanla, müspet bilimin harika bir uyumunu sağlayan zihini yapısını oluşturdu.

Akif bu dönemde de Kırıyıcı Osman Pehlivan'dan güreş öğreniyor, Çatalca köylerinde yağlı güreş tutuyor, taş yarıştırıyor, yüzüyor ve çok sevdiği mektebin "Doru" isimli atına biniyor, uzun yürüyüşlere çıkıyor

Şiire ilgisi de bu yıllarda başlıyor ve okulun son iki senesinde başladı. Bunlar dönemin yaygın kanaatlerinin izlerini yansıtır ve divan şiirlerine nazireler şeklindedir.

22 Aralık 1893'te okuldan birincilikle mezun olur ve 26 Aralık'ta "Orman ve NMa'adin ve Ziraat Nezare'Baytar Müfettiş Muavini" olarak tayin edilir.

Görev yeri İstanbul olmasına rağmen Akif, 4 yıl Rumeli, Anadolu ve Arabistan'ın çeşitli bölgelerinde görev yapmıştır.

Bu seyahatler Akif'in gözlem gücünü, toplumu daha yakından tanımasını sağlamış olmalıdır. Akif bu dönemdeki gözlemlerini şiirlerinde son derece gerçekçi bir şekilde kullanır. Yine bu ve bundan sonraki seyahatler Akif'in hem düşünce tarzını hem de şiir anlayışını temellendirir.

Mezuniyetinden 6 gün sonra 28 Aralık 1893'te İlk eseri olan 7 beyitlik gazeli "Servet-i Fünun'da yayınlanır.

Buarada çocuk yaşlarda başladığı Kur'an'ı Hıfzetme (Ezberleme) çabalarını yoğunlaştırır ve Hafız olur.

1 Eylül 1898'de 25 yaşında iken Tophane-i Amire veznedarı Mehmed Emin Bey'in kızı İsmet Hanım ile evlendi.

Akif'in bu yıllarda da Maarif mecmuasında, Resimli Gazete'de şiir yazıları ile Arapça, Farsça ve Fransızca'dan yaptığı çevrilerini yayınlamaya devam eder.

17 Ekim 1906'da mevcut görevine ilâveten "Halkalı Ziraat Mektebi Mektebi'ne "Kitabet-i Resmiye Muallimi ve 25 Ağustos 1907'de Çiftlik Makinist Mektebi'ne Türkçe Muallimi olarak atanır.

23 Temmuz 1908'de İkinci Meşrutiyet ilan edilir. Akif, bu sırada İstanbul'da Umur-i Baytariye Dairesi Müdür Muavini'dir.

Akif'in hemen hiçbir dönemde siyasetle doğrudan ilişkisi olmamakla beraber toplumsal sorunlarla ciddi ve yoğun bir ilgisi olmuştur. Dönemin bütün aydınları gibi çöküş şartlarının yol açtığı acıları derin bir şekilde yüreğinde hissediyor ve bir çıkış yolu arıyordu.

Meşrutiyetin ilanından 10 gün sonra daha önceleri gizli bir cemiyet olarak faaliyet gösteren ve daha sonra partileşecek olan İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olur. Ancak Akif, cemiyete üyeliğe girişin gereklerinden biri olan "Cemiyetin bütün emirlerine, bilâ kayd ü şart (kayıtsız şartsız) ittaat edeceğim" şeklindeki yemindeki "kayıtsız şartsız itaat" itiraz eder ve sadece iyi ve

## MEHMET AKİF ERSOY

Ahmet Türkan tarafından yazıldı  
Cumartesi, 04 Mayıs 2024 01:00 -

---

doğru olanlarına şeklinde düzeltilmesi şartıyla yemin edebileceğini söyler. Ve cemiyetin yemini Akif'le değişir.

Akif'in karakterinin tipik bir yansıması olan bu tutum hayatı boyunca ve herkese karşı korunan bir ilkeli anlayışın tezahürüdür.